

Ida Nisonen

28032008

Luovan toiminnan merkitys epävarmuuden kohtaamisessa

Lamk, Muotoiluinstituutti
viestinnän ko., valokuvaus
Ida Nisonen
kevät 2010

Tiivistelmä

Opinnäytetyö *28032008 -Luovan työn merkitys epävarmuuden kohtaamisessa* koostuu kymmenen valokuvan sarjasta ja kirjallisesta raportista. Valokuvat ovat syntyneet äitiyden kokemusten pohjalta, joista opinnäytetyön kannalta ovat tärkeimpinä näyttäneet menetyksen pelon kokemukset. Uutiset ovat toimineet negatiivisen emotion herättäjinä. Valokuvasarja on vastareaktio ympäristön aiheuttamalle uhan tunteelle.

Kirjallisen osuuden lähestymistapa on henkilökohtainen. Yleisemmällä tasolla pohditaan ihmisen toimintaa ympäristösssä ja ympäristön haltuun ottoa epämiellyttäviksi koettujen asioiden äärellä. Tässä liitetään mukaan luovan työskentelyn ja taiteen tehtävät ihmisen ympäristön muokkaajina. Näkemyksiä ovat tukemassa filosofia ja neuropsykologia, jotka konkretisoivat taiteellisen toiminnan tarpeellisuutta arkisella kielellä. Opinnäytetyö *28032008* ei pyri tarkkaan loppupäätelmään, vaan taiteellisen toiminnan ymmärtämiseen yllämainituissa lähtökohdissa.

Asiasanat: valokuva, äitiys, emootio, pelko, ympäristö, taide.

Lamk, Muotoiluinstituutti
viestinnän ko., valokuvaus
opinnäytetyö, 35 sivua
valokuvasarja ja opinnäytetyöraportti
Ida Nisonen
kevät 2010

Abstraction

Graduation project *28032008 -The meaning of creative work in facing insecurity* is a serie of ten photographs and a written report. Primary interests to create this photoserie have been the experience of motherhood. Pictures are reactions to the fear of bereavement and loss. Journalistic reports have raised these negative emotions that have turned out to be threatening.

Textual report guides to the personal deliberations. Generally, it has been tried to understand human actions and reactions when feeling apprehension and the fear of death by fronting new subjects in the surrounding environment. Two main themes to perceive this are philosophy and neuropsychology. With these tools it has been tried to concretize the need of creative work and arts to adapt our environment into more convenient. Graduation project *28032008* does not try to make final conclusions, but to understand the need of creative work from these starting points.

Subjects: photography, motherhood, emotions, fear, environment, arts.

Lahti University of Applied Sciences
Institute of Design
Visual communication, Photography
Graduation project, 35 pages
Photoserie and a graduation project report
Ida Nisonen
Spring 2010

Velille

Sisällys:

<i>Aluksi</i>	9
<i>Luku 1</i>	
<i>1.1. Todellisuusshokki</i>	12
<i>1.2. Ajankohtainen tarina</i>	13
<i>1.3. Tunkeutuja</i>	14
<i>1.4. Uhkaa pakoon</i>	15
<i>Luku 2</i>	
<i>2.1. Emootiot tietämisen ehtona</i>	18
<i>2.2. Tiedosta ja taidosta</i>	19
<i>2.3. Ymmärryksen rajat</i>	20-21
<i>2.4. Todellinen maailma aineksena</i>	22
<i>2.5. Mielikuvituksen tuotetta</i>	23
<i>2.6. Esiymmärryksen piiriin</i>	24-25
<i>2.7. Epävarmuus väistyy</i>	26
<i>2.8. Uudelleenjärjestäytyminen</i>	27
<i>Lopuksi</i>	29
<i>Lähdeluettelo</i>	30
<i>Kirjallisuusluettelo</i>	31
<i>Kuvaindeksi</i>	34-35

Aluksi

Käsittelen opinnäytetyössäni *28032008 -Luovan työn merkitys epävarmuuden kohtaamisessa* kymmenen valokuvan sarjaa, joka on syntynyt ensisijaisesti äitiyden kokemuksen pohjalta. Opinnäytetyöni kirjallinen osuus toimii opinnäytetyö-projektini raporttina. Ensimmäinen luku avaa lukijalle väylän omiin henkilökohtaisiin ajatuksiini ja muutoksen tunteeseen. Toisessa luvussa käsittelen yleisemmällä tasolla taiteellista työskentelyäni yrittäessäni ottaa haltuun menetyksen pelon ja kuoleman pelon tunteita, joita uutiset ovat minussa herättäneet. Työkaluina käytän filosofian teorioita *ensisijaisista tunteista, ihmisen esiymmärryksestä ja mielikuvituksesta*. Kognitiivinen psykologia ja neuropsykologia tarjoavat avaimet ymmärtää ihmisen toimintaa ympäristössään tieteellisestä tarkastelukulmasta. Erityisen kiinnostunut olen ollut amerikkalainen filosofi ja psykologi **John Deweyn** (1859-1952) teoksesta *Pyrkimys varmuuteen*. Hän käsittelee ihmisen epävarmuuden tunnetta, joita uudeksi koetut tilanteet meissä synnyttävät ja pyrkimyksiä saada hankalaksi koetut asiat hallintaan. Kirjassa *Ihminen ja ihmisen ympäristö* neuropsykologi **Timo Järvillehto** on konkretisoinut arkisemmalle kielelle ihmisen suhdetta ympäristöönsä. Hän avaa *eliö-ympäristö –järjestelmä* teoriallaan ajatuksiani ihmisen psyykkisestä toiminnasta ympäristössään ja sen asettamissa haasteissa. Tarkoitukseni on ymmärtää luovaa työskentelyä ja taidetta osana ihmisen ympäristössään olemista, ja sen muokkaamisen tarvetta.

Opinnäytetyössäni valokuvasin rakennettuja sommitelmia studiossa valkoista taustaa vasten. Tarkoitukseni oli luoda mahdollisimman kaksiulotteista kuvapintaa. Kuvapinnan intentiot ovat muutamissa tunnistettavissa elementeissä ja voimakkaissa väreissä. Värihin liittyy linjoja, muotoja ja niiden välisiä kompositioita. Luonnostelin ensin värit paperille ja muodostin niistä asetelmia, jotka saivat mielessäni arkisemman muodon esineiden ja ihmisten avulla. Kuvaustilanteessa kuvan tapahtumapaikkana toimi valokuvastudion avaruus-kulma. Palkkikameralla pystyin teknisin keinoin manipuloimaan perspektiivejä. Kuvittelin tyhjän valkoisen studiotilan maalaus pohjana, jolle kerros kerrokselta kokosin valitsemani väripaletin.

Käytin opinnäytetyöni valokuvissa malleina ulkomaalaistaustaisia ihmisiä, koska halusin korostaa kuvieni teemojen universaaliutta. Monikulttuurisuus tuo mielestäni kuviini uuden ulottuvuuden, joka kantaa synnyinmaani fyysisten rajojen ylitse.

Luku 1

1.1. Todellisuusshokki

Tuoreena äitinä olen tullut kokeneeksi *todellisuusshokin*. Aikamme tapahtumat ovat aiheuttaneet minussa voimakkaan reaktion, jollaista en ole itsessäni ennen huomannut. Olen alkanut pelätä itseni ja lapseni puolesta. Samaistuessani uutisoitujen tapahtumien uhreihin kuvittelen itseni tuolle paikalle, jossa kurjuus ja ahdinko ovat kanssani. Ajatuksen pelottavuus, että minulle vieraan ihmisen todellisuus voisi olla myös omaa arkipäivääni, saa minussa aikaan kirjon tunteita surusta epätoivoon. Kun kuvittelullani saavutan tilan, jossa olen menettänyt kaikki läheiseni ja maallisen, olen niin ahtaalla, että asioiden jäsentämiskykyni loppuvat kesken. Tunnen epätoivoa asioiden äärellä, jotka ovat minulle vieraita.

1.2. Ajankohtainen tarina

Tarkoitan *ajankohtaisella tarinalla* kaikkia niitä kertomuksia, jotka meille välittyvät kuvan, sanan ja videon muodossa ajankohtaisista medioista. Minuun ovat tehneet vaikutuksen erityisesti dokumenttielokuvat. Käytän tekstissäni *journalistisesta kertomuksesta* muotoa *ajankohtainen tarina*. Tämä antaa minulle vapauden edetä aiheen käsittelyssä omalla painollani ja suo mahdollisuuden kertoa siitä, mikä on ollut minulle työskennellessäni tärkeää. Ajankohtainen tarina on ollut opinnäytetyöni syntyessä liikkeelle paneva voima, *motivaattori*. Olen tullut *altistutetuksi* ajankohtaisille tarinoille tutkiessani arkirutiinieni lomassa erilaisien uutismedioiden viestejä. Tämä ei suinkaan ole ollut tarkoitushakuista, vaan ennemminkin tapa, kuten aamuinen sanomalehti kahvia juodessa.

Arjen draamaa ovat uutiset, joista suurten kriisien sattuessa välittyy meille lohduton viesti. Uutiskynnyksen ylittävä kertomus on yleensä negatiivinen uutinen. Kaikkia ajankohtaisia tarinoita yhdistävä tekijä on se, että ne ovat tosia. Ne ovat kertomuksia todellisista maailman tapahtumista ja todellisista ihmisistä. Kertomuksen arkinen totuus suodattuu meille monen välikanavan kautta. Alkuperäisesti ajankohtainen tarina oli totta vain tapahtuman hetkessä eläville ihmisille. Uutisointi muovaa totuutta tapahtumasta, ja tarina editoituu sitä käsittelevien ihmisten käsissä. Tehdään nostoja ja poimintoja. Poraudutaan joihinkin yksityiskohtiin syvemmälle kuin toisiin. Jokainen meistä tekee omat tulkintansa. Ajankohtaisen tarinan auktoriteettiin kuuluu se, että me uskomme siihen mitä meille kerrotaan. Dokumentin kuultuamme tai nähtyämme luulemme tietävämmemme jostakin enemmän, ikäänkuin tietoisuutemme kerrotusta asiasta olisi laajentunut ja ryhdymme pitämään sitä totena. Saatamme muuttaa mahdollisesti katsantokantaamme tai mielipiteitämme. Ajankohtaisen tarinan vaikuttavuus nojautuu nimenomaan sen totuuteen. Tapahtuman totuus sitä reaaliajassa eläville ihmisille on kuitenkin toisenlaista totuutta kuin se, jossa me, ajankohtaisen tarinan kohderyhmä, elämme. Tästä jatkuvasta informaatiotulvasta joskus joku viesti onnistuu tavoittamaan meidät ja saa huomiomme kerrottuun.

1.3. Tunkeutuja

Maailman todellisuus hyökkäsi silmilleni raa'alla voimalla ja sai minut hetkeksi pelkäämään. Jäin kuin ansaan ajankohtaisen tarinan minussa herättämiin voimakkaisiin aistimuksiin. Saatoin aamupalapöydässä sanomalehden ääressä kouristua kasaan kuin äkillisesti sairastunut. Vaipua kauhuun ja itkeä lohduttomasti, vaikka rinnoillani oli imevä ihme, lapsi.

Mitä hätkähdin tuntiessani tulleeni uhatuksi? Koen monissa maailman tarinoissa äidin tuskan. Menetyksen pelon, joka tuoreelle äidille syntyy sairaalan lakanoihin. Kuoleman kauhu iskee siihen samaan hengenvetoon kun kuulee vastasyntyneen lapsensa huudon. Välinpitämättömyyteni suojamuuri kaatuu ja tunnen kaukaisten äitien ja lasten hädän kuin se olisi omani. Ja yhtäkkiä arkirutiinieni keskellä selatessani lehteä tai vaihtaessani illan uutiskana-
valle reagoin voimakkaammin kuin koskaan aikaisemmin. Välineeni jäsentää ajankohtaisten tarinoiden tapahtumia olivat yhtäkkiä olemattomat. Olin äidiksi muuttuessani altistunut *uni-versaalille hädälle* ja kuulin sen äänet kuin ne olisivat kaikuneet seinän takaa. Synnytettyäni, minut oli säädetty toiselle taajuudelle, enkä löytänytään pakopaikkaa arjessani.

Tunkeutuja on siis tietoisuuteni saavuttanut viesti ulkomaailmasta ja sen synnyttämä tunneperäinen kokemus. Tunnen kokemuksen uhkaavana silloin, jos viesti on negatiivisesti virittynyt ja löydän kertomuksesta yhtymäkohtia omaan elämään. Yhtymäkohdiksi riittävät aiheet kuten äiti, lapsi, suru, hätä, kipu tai nälkä.

En tarkoituksellisesti etsi suurta draamaa arkeani virittämään. Olen erittäin tyytyväinen elämään lapsiperheen arjessa, mutta maailman todellisuus onnistuu aika-ajoin viiltämään sen auki. Joskus vieraiden ihmisten arkitodellisuus saavuttaa tietoisuuteni ja ylittää oman piirini rajan, joka kulkee minun, ympäristöni ja tietoisuuteni ääriviivoja. Tavoittaessaan minut, viesti läpileikkaa kokemukseni piirin ja saa elimistössäni ja mielessäni aikaan tämän tunteiden pyörremyrskyn. Uhka uhmaa pehmytkudoksiani ja nakertaa arkeni kulmista pienempientä paperisilppua.

1.4. Uhkaa pakoon

Kuvittaessani tunnetiloja käyn yksilönä taistelua ihmiskunnan mielivaltaisuutta vastaan. Huomaan, ettemme olekaan ravintoketjumme harjalla. Äitinä olen jatkuvalla puolustuskanalla, haavoittuvaisimmillani, mutta samalla valppaana. Mitä tekisin tai olisin, jos kaikki valitseva lakkaisikin olemasta? Ei riitä, että pelkään vain omaa tulevaani, tai oikeammin lapseni tulevaa. Tunnen myös empatiaa muiden hädästä ja ahdingosta. Naiset ja lapset. Epävarmuus oman elämäni jatkuvuudesta tuntuu polttavalta, kuin suola rikkiäisellä iholla.

Tietoisuuteeni iskenyt pommisade pääsi esteettömästi vaeltamaan mieleni poimuihin. Pudistan epätoivoisesti päätäni yrittäessäni päästä irti realistisesta kauhukuvasta. Verkkoalvoille piiryy painajainen. Syntyy voimakas tarve suojata perheensä ja kääntyä tästä uhasta pois päin. Pelkoni on todellista niinä hetkinä, jolloin ajankohtainen tarina minut tavoittaa. Minussa heränneet voimakkaat tunteet saavat mielessäni tunnusvärin. Värit syntyvät mielikuvissani pehmentämään raakuutta. Sidon ympärilleni kirkkaan värispektrin törmäys-suojaksi. Tämä kuvittelutapa helpottaa asian tulkintaa. Koska en pysty visualisoimaan tapahtumia realistisesti, enkä haluakaan, estetisoin tarinan mielessäni itselleni ymmärrettäväksi. Työstän värejä muodoiksi aktiivisesti ja toimintatapani tiedostaen. Jatkan tarinan kulkua kertomalla kuvin tuntemuksistani, joita olen kohdannut ajankohtaisen tarinan äärellä. Yksinkertaistamalla värein ja muodoin aistimuksiani, luon järjestystä ja turvaa omaan arkeeni. Minun on helpompi kohdata uhan tunne, kun olen alistanut sen minulle tutun ja turvallisen *valokuvan* muotoon.

En voi olla unohtamatta omaa yksilönkehityshistoriaani, jolle on suotu tiettyjä aineellisia ja henkisiä etuisuuksia. Jos minulla on kaikki tasapainoiselle alustalle rakennettuna, miksi tällaisen ajankohtaisen tarinan kohdatessani olenkin aseeton? Tunnen uhkan kuin se olisi osana omaa elinpiiriäni ja siinä eläviä henkilöitä. Hetki, jolloin tarina aukaisee tajuntani, on inspiroitumiseni alku. Se hetki on myöskin syy, miksi haluan ottaa juuri tällaisia valokuvia. Minulle on annettu aihe, josta kertoa. Yksinkertaisesti ja kauniisti.

Luku 2

2.1. Emootiot tietämisen ehtona

Ranskalainen filosofi ja esteetikko **Mikel Dufrenne** (1910-1995) pohti tunteiden asemaa ja niiden luotettavuutta suhteessa tietämiseen eli *kognitioon*. Hänen mukaansa tunteet ovat tietämisen ja ymmärtämisen ehtoja, koska myös tunteemme ovat osa maailmaa. Hän toteaa: tunne on pyyteetön, mutta se edellyttää osallistumista. Tunteet ovat ihmismieleen ”*sisäänrakennettu*, eli *myötäsyttyinen piirre*”, joiden ansiosta me ihmiset koemme asioita tietynlaisina, ja kokemuksemme ovat näin ollen luotettavia ja päteviä *indikaattoreita* maailmassamme. (von Bonsdorf, Haapala & Lehtinen, 2000, s.184)

Tunteet ovat osa ymmärrystämme ja maailman jäsentämisen tapaamme. Nämä ensisijaiset tunteet muodostavat inhimillisen todellisuutemme, eli ”*todellisuuden sellaisena kuin se meille ihmisille ilmenee.*” Tunteemme ovat yksilölähtöisiä, mutta antavat samalla tietoa meille maailmastamme ollen osana sitä. (von Bonsdorf, Haapala & Lehtinen, 2000, s.184) Kaikki informaatio, jota tavallani tulkitsen, tuottaa minussa aistimuksia, joita voin nimetä tunteiksi. Aistimukset tunteista eivät jäsenny mielessäni siinä silmänräpäyksessä, vaan jään niiden pyörteeseen. Myrskyä ruokkii oman mielikuvituksen kauhukuvat: minä voisin yhtä hyvin olla tuon ajankohtaisen tarinan keskiössä. Kun maailma ilmaisee itseänsä minulle medioiden kautta suodattuneena, on sen viesti jo muokkaantunut tarkoitushakuisiksi.

”*Vaaroihin törmätessämme emootion vaihtelut ovat merkinä meille häiriöstä tapahtumien tasaisessa kulussa.*” (Dewey, 1929, s.197) Emootioina suru, viha, harmi, inho ja halu ovat kaikupohjaltaan negatiivisia, ja aiheuttavat kokijassaan levottomuutta ja huolta tulevasta. Emootiot ovat reaktiomme nykyisyyteen ja sen olemisen epävarmuuteen. Tunteet ovat osa ihmisten sosiaalista toimintaa ja ne ovat ihmisen perustoiminnan ja ympäristössängsä selviytymisen ehtoja. Pelko on tunteena sukua aggressiolle ja pelko itsessään on lähellä väkivaltaisen käyttäytymisen ehtoja. Pelon tunne liittyy usein nimenomaan epävarmuuden tunteeseen, jota ihminen saattaa tuntea ollessaan tekemisissä itselleen tuntemattomien asioiden kanssa. (Järvilehto, 1994, s.174-175) Negatiivinen emootio vaatii toimintaa väistyäkseen. Ihminen pyrkii järjestelmänsä muutoksen kautta varmuuteen, jolloin pelon ja aggression tunteet poistuvat. Keskittymällä valokuvasarjan tuottamiseen, sen konkretiaan, olen jo ottanut askeleen kohti muutosta ja ympäristöni hallintaa.

2.2. Tiedosta ja taidosta

Ihminen on evoluutionsa matkalla saavuttanut turvaa ympäristöstä tulevaa uhkaa vastaan opettelemalla käytännön taitoja. Olemmehan edelleen täällä. Toisinaan käytännön taitojen riittämättömyys on johdattanut ihmiset tilanteeseen, jossa tieto ja osaaminen tulevat tiensä päähän, ja on vain pysyttävä hengissä keinolla millä hyvänsä.

Tiedon on tiedetty lisäävän turvallisuuden tunnetta. Ihmisen tietoisuuden synty on mahdollistanut ihmisen itsensä tarkastelun ympäristössängsä. Tietoisuuden kautta ihminen on voinut arvioida inhimillistä toimintaa määreillä hyvä – paha. Ei-tiedollinen toiminta on ollut vaistonvaraisempaa ja yksinkertaisempaa. Vasta asioiden tiedollistaminen on mahdollistanut kysymyksen asettelun, sekä moraalien ja etiikan synnyn. (Järvilehto, 1994, s.183-184)

Joskus tietoisuus jostakin asiasta vaatii avoimempaa suhtautumista elämän ja sen tarkoituksen mahdollisuuksista. Tässä John Dewey liittyy mukaan uskontojen merkityksen, jotka kaiken tieteellisen järjen vastaisesti esittävät suurta osaa ihmisen *selviytymiskulttuurissa*. Tiede vaatii todisteita, ja uskonto vaatii kaiken inhimillisen loogisuuden unohtamisen, heittäytymisen tuntemattomaan. Filosofia sijaitsee näiden välissä, häilyvässä rajoiltaan ja ääriivoiltaan.

Uskomukset ja tietoisuus takaavat turvaa ja järjestystä. Ne ovat olleet hyväksi havaittuja keinoja jäsentää maailmaa, jossa elämme. Myös filosofia on tapamme jäsentää niitä asioita, joihin eivät mystiikan ja ihmisjärjen logiikka riitä. ”*...kaiken rationaalisen käyttäytymisen todellinen kohde on niiden asioiden pysyvä ja laajeneva vakiinnuttaminen, jotka tekevät elämän elämisen arvoiseksi.*” (Dewey, 1929, s.35) Ei ole siis syytä vähätellä kunkin meistä valitseman elämänhallinnan tapaa. Tässä mielivaltaisessa maailmassa on inhimillisellä ymmärtämisellä rajansa. Taidoillamme on rajansa. Ihmiskunnalla on tiedettävästi rajansa ja näin ollen myös tieteellä on rajansa. Onhan sekin ihmisen luoma väline ymmärtää maailmaamme ja hallita sitä. Rajattomana ihmisen katsantokannalta näyttäytyvät vain aika ja avaruus, ja jokin suuri totuus meidän maailmamme fyysisten rajojen tuolla puolen.

2.3. Ymmärtämisen rajat

Ymmärrykseni kasvaa nimetessäni sisäisiä kokemuksiani ja tehdessäni niiden sysäämänä jotain konkreettista. Kuten koostaessani valokuvateosta. Ajatteluni muuttuu toiminnaksi, ja epävarmuus poistuu kanavien auetessa. Kun muutan kokemukseni toiminnaksi, saan otteen jostakin konkreettisesta. Lopulta työ on vain valotuksen mittaamista, kirpputoreilla juoksemista, suunnittelua, ihmisten kohtaamisia, keskustelua, suostuttelua. Toiminnan keskellä pystyn unohtamaan vajavaisuuteni. Valmiiden ainesten ympäröimänä studion tilassa kaikki onkin kontrolloitavissa. Olen muuttunut tilanteen herraksi ja saanut pelon hallintaani.

Saatuani lapsen kohtasin muutoksen ajattelussani. Huoli ja epävarmuus tulevasta kasvoivat. Ongelmallisesta tilanteesta tuli ongelma. Uudenlainen sekava tilanne synnytti minussa hetkellisesti harmia ja mielihahaa. *Epävarmuus* tarkoittaa John Deweyä mukaillen uudenlaista tilannetta, jossa sen hetkisten kokemusten tulokset eivät riitäkään jäsentämään ulkoapäin tullutta informaatiota. Tämä jäsentymätön informaatio näyttyy uhkaavana ja on luonnostaan epämiellyttävää. Toiminta epämiellyttäväksi havaitun asian torjumiseksi ei välttämättä aina ole tuloksellista. Silloin asia koetaan myös vaarallisena. Tällaisille tilanteille ominainen hankaluus on siinä, että emme tiedä sille jatkoa. Taitomme ja älymme ovat siinä tässä kohtaa välillisesti vajavaiset. Tahdolla muutetaan tapahtumien suuntaa, vaikutetaan tulevaan. Ponnistelemme nähdäksemme enemmän tulevasta, mutta pystymme vain arvelemaan kulkusuunnan vajavaisten tietojemme ja kokemustemme pohjalta. Toimintamme ei kuitenkaan takaa varmaa lopputulosta.

Aivotutkimukset ovat osoittaneet kuinka ihmismieli pyrkii aina järjestyksen luomiseen. Maailma ei voi olla miten sattuu. Me pyrimme artikuloimaan sisäisiä kokemuksiamme erilaisin keinoin. Aivot eivät kestä pelkoa tai epävarmuutta. Aivotoimintamme perustuu olemassa olevan informaation samanaikaiseen käsittelyyn. Aivomme eivät analysoi peräkkäisiä viestejä tai ärsykeitä, joita otamme vastaan erilaisia aistikanaviamme pitkin (esimerkiksi näkö- ja kuuloaisti). Mikään aisti ei siis toimi yksinään. Aivojen toiminnalliset järjestelmät käyttävät jatkuvasti ympäristöstään saamaansa informaatiota yhtäaikaaisesti. (Järvilehto, 1987) Ennen uskottiin aistien kokemuksen olleen esteenä puhtaalle tietämiselle, koska aistimusten ja kokemusten katsottiin olevan osa luontoa ja siten alttiita muuntumiselle, mikä ei riittänyt todistusvoimaksi tieteelle ja tieteelliselle älylle. Muuttuvista asioista katsottiin pystyttävän vain spekuloidaan totuudella. (Dewey, 1929, s.77)

Informaation katsotaan olevan järjestyksen mitta: ”mitä enemmän ympäristössä on informaatiota, sitä enemmän siinä on järjestystä”. Informaation määrän psykologiassa voidaan ajatella mittaavan varmuuden määrää. ”Informaatio vähentää epävarmuutta” joidenkin asioiden suhteen. Informaation välittäminen merkitsee epävarmuuden poistamista, ja sillä luodaan järjestystä. (Järvilehto, 1987 s.140)

Ihmiselle luontainen valppaus ja uteliaisuus takaa jatkuvuuden. Kohdatessaan on-

gelmiä, kehittynyt älyllinen toiminta mahdollistaa kysymisen, kyseenalaistamisen ja oppimisen. Ihmisen älyllinen toiminta on niin muodoin kykenevä tulkintaan niin tieteissä, taiteissa, kuin omien ajatustenkin kanssa. (Dewey, 1929) Lainatakseni kuvataiteilija ja tutkija **Mika Karhua**: ”*Keskeinen tavoitteemme on harmonisoitua vallitseviin olosuhteisiin.*”

Taiteilijana minulla on pyrkimys artikuloida sisäisiä kokemuksiani. Kuvillani pyrin jäsentämään ympäröivää todellisuutta. Jäsentääksemme todellisen maailman kauhuja, käytämme hyväksi taidetta ja ennenkaikkea sitä luovaa prosessia, joka taiteen synnyttämiseen liittyy.

2.4. Todellinen maailma aineksena

Teoksen ilmaistu maailma luonnollisesti eroaa alkuperäisestä. Se ainoastaan imitoi todellista maailmaa. Kuvattu maailma ei ole riippumaton tai omavarainen, vaan tuntematon ja määrittelemätön. Se on epätäydellinen ja keskeneräinen. Kuvapinnasta erottuva kolmas ulottuvuus jatkuu kaiken tämän ilmaistun ja tulkitun taakse. (Dufrenne, 1953) Astuessaan kuvani ääreen katsoja kohtaa ilmassa leijuvia asioita. Valkoinen tausta evää katsojalta informaatiota liittyen kuvan tapahtumapaikkaan ja aikaan. Valokuvan indeksisyys johtaa väistämättä pohdintaan kuvan todenperäisyydestä. Taiteilijana olen tuonut katsojan havaintopiiriin *abstraktion* – tunteen jonka esitän. Valokuvaajana olen kuvittanut maailmaa oman näkemykseni kautta. Katsoja tarttuu ensimmäiseksi kuvan realismiin ja tuttuihin merkkeihin, eli *havaitsemis-koodeihin*. (Seppänen, 2001). Esittämieni kuvien aiheet voidaan tulkita todenmukaisina, koska asiat ja kuvatut kohteet ovat todellisen maailman olioita. Ne ovat siis todella olemassa, mutta kuvapinnalla esiintyessään niiden suhteet toisiinsa saattavat olla epäaitoja.

Valokuva on kertomuksen muotona yleinen, ja katsojalla on olemassa *esiymmärrys* liittyen niihin. Kuvan todistusvoima on aina kulttuurisesti määritetty. Esiymmärrystämme ohjaa kulttuuri. (Gadamer, 1975) Kuvieni ihmiset ja esineet ovat tunnistettavissa ja kuvan ulkopuolella vahvasti sidoksissa reaali maailmaansa. Kuvissani havaittavien merkkien ja kohteiden kytköksissä toisiinsa voidaan nähdä *metaforia*. Tiedotusopin professori **Janne Seppäsen** (s.1958) mukaan metaforinen valokuva antaa katsojalle vapauden yhdistellä erilaisia ilmaisuja sekä tulkintoja. Näin ollen kuvalle syntyy siirtymiä merkityksien tasoilta toisille. (Seppänen, 2001, s.95-96)

Valokuvassa tapahtuu asioiden päällekkäistymistä. Tämä ei minulta kuvaajana ole ollut tarkoitushakuista, vaan olen työskennellessäni toiminut vahvan intuition pohjalta. Vais-toni on johdattanut minut näihin ratkaisuihin. Tavoitellessani kaksiulotteista ja graafista pintaa en kuitenkaan pysty väistämään kuvan narratiivista luonnetta. Silloin minun olisi muutettava koko kuvankatselun kulttuuria ja sen historiaa. Kuvissani katsoja voi havaita niiden kuvitellun historian, nykyhetken ja tulevaisuuden. Kliininen ympäristö antaa mielikuvitukselle tilaa sijoittaa tapahtumia ympäristöihin, joihin vain katsojalla on esteetön pääsy.

2.5. Mielikuvituksen tuotetta

Ranskalaisen eksistentiaalistin ja filosofin **Jean-Paul Sartren** (1905-1980) *kuvitteluteoria* pohtii mielikuvituksen asemaa taiteessa. Hänen mukaansa taideteokset ovat sidottuja ruumiillisen maailmamme aineksiin, vaikka ne ovat mielikuvituksemme tuotetta. (Seppä, Haapala & Lehtinen, 2000) En voi keksiä jotakin, jota ei fyysisessä maailmassamme jo esiinny, siksi esittämieni kuvien kohteet ovat todellisesta maailmasta. Niihin liittyvät tunteet sen sijaan kumpuavat sisäisestä maailmastani, joka sekkin on osa maailmaamme. Kuvat, jotka esitän, ovat mielikuvituksen tuotetta.

Ymmärryksen ei riitä tajuamaan ajankohtaisten tarinoiden epäkohtia. Siksi kuvitelen. Mielikuvituksen auttaa minua kohtaamaan pelkoja herättävän todellisuuden. Pelon synnyttämissä reaktioissa olen kokenut psykosomaattisia oireita, kuten vatsan väänteitä tai suoranaista kuvotusta. Onnellisessa tilassa tulen harvemmin kuvitelleeksi asioita. Silloin olen vahvimmin kiinni reaali maailmassa ja ympäröivässä todellisuudessani.

Aivokuori on aktiivinen sisäisissä kuvitelmissa. Se pystyy järjestämään ja analysoimaan sinne saapuvaa informaatiota erittäin tarkasti. Lapselta puuttuvat vielä nämä taidot, sillä aivokuori saavuttaa lopullisen kehitystasensa vasta aikuisiällä. Siksi lapset ovat oman mielikuvituksensa armoilla herkemmin kuin aikuiset. (Bergström, 1997) Aikuisetkin käyttävät mielikuvitustaan ja tekevät arkiaskareidensa lomassa mielikuvaharjoituksia. Kuvittelullaan aikuiset valmistautuvat todellisen elämän haasteisiin. *Leikin varjo* poistuu aikuisten mielikuvittelusta, mutta luovalla työllä ja luovuudella uskotaan edelleen olevan yhteyksiä samoihin aivojen rakenteisiin, jotka ovat aktiivisia lasten leikkiessä. Mielikuvituksesta syntyneet taideteokset eivät myöskään ole fyysisten lakiemme alaisia. Lainatakseni taidemaalari **Vassily Kandinskya**: ”*Taide tottelee vain sisäisiä ilmiöitä. Siksi sitä ei voida vangita tiedolla ja tietämyksellä.*”

Jean-Paul Sartren mukaan *esteettinen kohde* (esimerkiksi maalaus tai veistos) on kuvitteellista toimintaa. Kuvittelu ei täytä jotakin tyhjää tilaa ihmismielessä, vaan on osa ihmisen maailmassa olemisen tietoisuutta. Tätä ilmiötä hän kutsuu *analogiaksi*. Kuvittelu on aikajatkumossa jatkuvassa muutoksessa tapahtuvaa. Se on kiinni nyt-hetkessä yhtä paljon kuin historiassa. Kuvittelu on todellisuuden kokemista päänsisäisessä maailmassamme, jossa se on yhä osa ympäröivää todellisuuttamme. (Seppä, Haapala & Lehtinen, 2000)

2.6. Esiymmärryksen piiriin

Syntyneen teokseni myötä näkemykseni uutisoidusta maailmasta on nyt olemassa muille teoksen esitettävyyden kautta, sen kautta, että joku tulee näkemään teokseni. Katsojan astuessa kuvan eteen, tulee hän väistämättä osaksi sen *piiriä*. Tämä piiri muodostuu teoksen ja toden ympärille. Teoksen totuus on toisenlaista totuutta kuin ympäröivässä maailmassamme. Teoksen totuus on suodattunut jo useamman kokijan kautta ja suodattuu edelleen niin kauan kuin se on nähtävissä tai koettavissa.

Saksalaisen filosofi ja esteetikko **Hans-Georg Gadamerin** (1900-2002) mukaan taideteokselle ominaista on sen ympärille muodostuva piiri, jonka sisällä teoksen osat keskustelevalle toistensa kanssa. Kommunikointi ei jatku tämän piirin ulkopuolelle. Itse ymmärrän piirin eräänlaisena *reviirinä*, jonka määrittämisen rajan ulkopuolelle ei ole liikettä. Raja ei määrittele kahta erilaista ulottuvuutta, vaan ne määrittelevät toistensa olemassaolon ollen kuitenkin riippumattomia toisistaan. Reviirin sisällä on tietoisuus rajan ulkopuolesta ja päinvastoin, mutta ne eivät tulkitse eivätkä tue toisiaan. Tulkinta, teot ja kokemukset rajautuvat reviirin sisäpuolelle omaksi reviirikseen. (Gadamer, 1975) Taideteoksen ympärille muodostuva piiri ei noudata teoksen fyysisiä rajoja, vaan sitä *tilaa*, jonka teos itselleen ottaa näyttäytyessään. Tätä kutsun teoksen *vaikutusalueeksi*. Astuessaan teoksen vaikutusalueelle, kokija tulee osaksi teoksen piiriä. Tämän piirin sisällä tapahtuu myös teoksen kokeminen. Teoksen vaikutus ei välttämättä lopu siihen missä teos on koettu, vaan jatkaa kulkuansa sille *altistuneessa*. Altistuttuaan teokselle, kokijasta on tullut *kantaja*. Kokija on saanut *tartunnan*, ja teos joko jatkaa olemistaan kantajan vaikutuspiirissä tai lakkaa olemasta. Kokija saattaa palata mielikuvissaan teoksen pariin tai esimerkiksi kertoa teoksen äärellä syntyneestä kokemuksestaan verbaalisin keinoin seuraavalle. Ihmiset ovat tuomittuja elämään todellisen maailman äärettömässä epäjärjestyksessä, mutta meillä on onneksemme kyky puhua siitä. Kyky yhdistellä asioita ja niiden yhteyksiä. (Dufrenne, 1953)

Kokija astuu teoksen piiriin omasta todellisuudestaan. Se sisältää hänen kokemustensa meitä kaikkia ympäröivästä maailmasta, ja kokija kohtaa teoksen omien kokemustensa pohjalta. Teos sen sijaan edustaa jo useampaa päällekkäin linkittyvää piiriä. Katsoja astuu näiden piirien vaikutusalueelle omassa piirissään. Nämä piirit saattavat kohdata toisensa jossakin kohtaa aikajanalla. Ollakseen olemassa, nämä piirit eivät tarvitse toisiaan, mutta kohdatessaan ne määrittelevät ja luovat uusia merkityksiä. Teoksen oma piiri sisältää sen konkretian, mitä siinä on todennettavissa, ja sen, mistä se on syntynyt, eli abstraktion.

Hans-Georg Gadamerin ajatuksia seuraten, voimme ymmärtää taideteoksen osia vain suhteessa tämän rajautuneen piirin sisällä olevaan kokonaisuuteen. Kokonaisuutta ei kuitenkaan ole ilman taideteoksen piirin sisällä esiintyviä osia ja osien suhteita toisiinsa nähden. (Gadamer, 1975) Emme voi tulkita kokonaisuutta, ellemmme tiedä mistä se on muodostunut.

Kuvassa on aina näkökulma. Näitä saattaa olla useampia, riippuen siitä miten ja monestiko kuva esittäytyy. Katsojalla on vapaus valita miten hän kuvaa katsoo. Kuvassa olevien linjojen, viivojen, värien ja hahmojen käyttö antavat katsojalle viittauksia siitä mitä se esittää. Ihmisen silmä pyrkii järjestämään todellisuutensa sopeuttamalla epätodellisen todelliseksi. Näkö, kuten ihmismielikin, pyrkii yksinkertaistamaan ympäristön informaation. (Järvilehto, 1987) Katsoja tulkitsee kuvan lukemiensa ja ymmärtämiensä viittauksien perusteella. Nykyhetkellä *kuvanlukutaitomme* nojautuu tähän mennessä oppimaamme. Se on muokkaantunut ajan saatossa sen hetkiseen muotoonsa, ja liike on eteenpäin, sillä tietämyksemme laajenee. Merkitys, jonka kuvaaja on kuvallensa antanut, on toissijainen suhteessa siihen merkitykseen, jonka katsoja havaitsee.

2.7. Epävarmuus väistyy

Ihminen tavoittelee varmuutta asioista. ”...aidon tiedon ja todellisuuden välillä vallitsee täydellinen vastaavuus.” Varmuutta voidaan lähestyä ymmärryksen ja rationaalisten todistusten avulla, tai joillakin muilla ihmismielen kyvyillä, jotka eivät tee mitään totuudelle, mutta vain tietävät sen. (Dewey, 1926, s.26) Kokemukseni, eli ajankohtaisten tarinoiden synnyttämät aistimukset minussa, olivat vain aineistoa, jota minun piti yrittää tulkita. Lopputuloksena tiesin olevan valokuvan, mutta ennen sitä minun oli paneuduttava ulkomaailman viesteihin ja kategorisoitava ne mielessäni. Pyrin siis luomaan järjestyksen asioille, jotka tuntuivat kaoottisilta mielessäni. Etsin ilmauksia, todisteita, merkkejä ja johtolankoja tarjolla olevan aineiston ja toden välillä. Kuvien avulla tiesin saavuttavani vain jotakin välillistä, en alkupeleistä. Olin pyrkimässä taidoillani päämäärään, mutta tiesin etten kuitenkaan pysty tuomaan esille perimmäistä. ”Luonto sellaisena kuin se kulloinkin on, on pikemminkin haaste, kuin toteuma”, se tarjoaa lähtökohtia ja tilaisuuksia, mutta ei lopullisia päämääriä. (Dewey, 1929, s.91-92) John Dewey avaa ajatukseni konkreettisiksi lauseiksi:

”Ihmisen luontaisena taipumuksena on tehdä jotakin heti. Epätietoisuus aiheuttaa kärsimättömyyttä ja halun toimia välittömästi...Ymmärrys tarkoittaa, että suorasta toiminnasta tulee epäsuoraa.” (Dewey, 1929, s.196)

Ympäristömme ehdot ovat muuttuneet yhä monimutkaisemmiksi ja vaativammiksi. On yhä vaikeampaa tietää millaiset teot ja toiminta edistävät elämän jatkumista.

”Kun epävarmuuteen reagoidaan epävarmuutena, ilmenee toiminnassa mentaalinen kvaliteetti. Jos toiminnan yleisenä päämääränä on muuttaa vaarallinen ja ongelmallinen turvaksi ja ratkaistuksi, se on mentaalisen ohella myös älyllistä. Teot ovat tällöin suhteellisesti enemmän välineellisiä, kuin itseisarvoisia tai päämääriä, ja päämääriinkin liittyy odotus niiden mahdollisista seuraamuksista.” (Dewey, 1929, s.196)

Mentaalinen, eli henkinen, tuo mukanaan erilaisia reagoimisen tapoja kuten emotionaaliset, tahdonalaiset ja älylliset. Ne ovat ihmisen tapoja reagoida epävarmuuteen.

2.8. Uudelleenjärjestäytyminen

”Eliö-ympäristö –järjestelmän teorian mukaan ihmisen psyykinen toiminta on ihmisen ja ympäristön muodostaman järjestelmän toimintaa.” (Järvilehto, 1994, s.131) Ihmisen käyttäytyminen toteutuu merkitysten ympäristössä. Havainnoimme vain omaa ympäristöämme. Havaitsemamme ympäristö on sillä hetkellä vain meille itsellemme merkityksellinen. Kukaan toinen ihminen ei päädy samoihin merkitysten suhteisiin tai päätelmiin, joihin individuali yksilö on päätenyt. Havainnot, joita ympäristöstämme teemme, muuttuvat tietoisuudeksi jakaessamme sen muiden ihmisten kanssa. (Järvilehto, 1994). Kommunikoidessamme toistemme kanssa siitä mitä olemme kokeneet, nähneet tai kuulleet, teemme tiedollisesta toiminnastamme yhteisen kollektiivisen tapahtuman. Kommunikointi, tapahtuessaan esimerkiksi taiteen muodossa, luo yhteisöllemme uusia tulkinnan mahdollisuuksia. Yhteisö taas pyrkii yhä uudempiin ja hienojakoisempiin toimintatapoihin. Tämä pätee myöskin yksilön kehitykseen. (Järvilehto, 1994, s.176).

Ajattelu on toimintaa, jonka jatkuvan edestakaisen liikkeen armoilla seilaamme. Emme voi ikinä olla varmoja toimintamme seuraamuksista ja toimintamme oikeellisuudesta. Tämän pyörteen silmässä suoritamme kaiken. Kulttuurisen kehityksen tärkeimpiä tehtäviä on havainnoida, tiedollistaa, referoida ja selittää aikaamme ennen ja nyt. Työkaluinamme toimivat taide ja tiede, filosofia ja uskonnot. Kaikissa näissä on aina kysymys kommunikoinnista, tiedon jakamisesta.

Muutos alkaa aina ulkoapäin. Emme muuta vain ajattelun tapaa, vaan jokin ympäristössämme toiminut ärsyke saa aikaan reaktion, joka tarvittaessa johtaa muutoksen tarpeeseen. En voi lakata pelkäämästä vain päättämällä olla iloinen. Muutos alkaa ihmisen ulkoisen maailman puitteista, josta se vähitellen kytkeytyy vallitsevaksi olosuhteeksi, myös sisäisesti.

Taide yleisesti luo uuden eliö-ympäristö -järjestelmän organisaation. Taiteen avulla voimme luoda uusia elämyksiä ja kokemuksia, sekä syventää tietoisuuttamme ja tuntemustamme asioista. Luovassa työskentelyssä on kysymys ympäristön muokkaamisesta. Sen tavoitteena on saada aikaan uusia näkemisen tapoja, uusia järjestelmiä ja herättää uusia ajatuksia. Käsitteemme ympäristöstämme on aina osana inhimillistä toimintaamme. Olemme ympäristömme aikaansaannoksia ja sitä edelleen muokkaavia olioita. *”Ihminen tekee juuri sitä mitä on ja ihminen on juuri sitä mitä tekee.”* (Järvilehto, 1994, s.204-205)

Opinnäytetyössäni havainnoillistettu maailma saa ilmaisuni kautta merkityksen. Ilmaisun tapa sekä edeltää, että muuntaa havaitsemani maailman olioita. Tällöin ne ovat myös katsojan tavoiteltavissa. Ilmaistu maailma on rajallinen, mutta tulkinnat siitä ovat rajattomia. Taideteoksen ilmaisu, sen välittämä tunnelma, tyyli ja esittäytymisen tapa ovat lähtöisin yksilön tavasta kokea ympäröivää todellisuuttaan.

Lopuksi

Olen tämän prosessin aikana tullut tehneeksi löytöjä. Ilmaisullisesti olen mahdollisesti päässyt oikean polun alkuun ja kuvallinen tyylini on uudistunut. Se, mitä kutsun itsessäni *muutokseksi*, on avannut mielikuvituksen pohjattoman virran. Tuntiessani suurta luomisen ja vapauden riemua minua samalla kalvaa huoli ja murhe. Nyt hyväksyn, että nämä emootiot tulevat olemaan osa minua tästä eteenpäin.

28.03.2008, jolloin Veli syntyi, tulin astuneeksi uuden *esiymmärryksen piiriin*. Tullessani osaksi uutta *kulttuuriperintöä* minulle avautuivat täysin uudet näköalat. Muutokseen oli mentävä mukaan, jotta selviytyisin ympäristön lamauttavilta haasteilta. Näin olen pystynyt kääntämään heikkouteni voimavaraksi, josta pulppuavat uudet visuaaliset ideat ja tarve puuttua asioiden kulkuun. Koettuani itse heräämisen, haluan tehdä maailmani myös muille nähtäväksi.

Lähdeluettelo:

Bergström, Matti / 1997 suomenkielinen teos *Mustat ja valkeat leikit, Leikki, kaaos ja järjestys aivoissa* / suomentanut Liljamo Ritva / Juva: WSOY 1997 / Alkuperäisteos: *Svarta och Vita lekar, Lek, kaos och ordning i hjärtan* W&W 1997 /

Dewey, John / 1929 suomenkielinen teos 1999 *Pyrkimys varmuuteen - Tutkimus tiedon ja toiminnan suhteesta* / suomentanut Määttä Pentti / Tampere: Gaudeamus 1999 / Alkuperäisteos: *The Question for Certainty. A Study of the Relations of Knowledge and Action* /

Dufrenne, Mikel / 1953 *The Phenomenology of Aesthetic Experience* / Translated by Edward S. Casey, Albert A. Anderson, Willis Domingo, Leon Jacobson / Evanston: Northwestern University Press Evanston 1973 / Alkuperäisteos *Phénoménologie de l'expérience esthétique* Presses Universitaires de France 1953 /

Gadamer, Hans-Georg / 1989, *Truth And Method, Second Revised Edition* / Translation revised by Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall / First Published 1975; second edition 1989; this edition 2004 / Repinted 2006. London/New York: Continuum 2006 /

toim. **Haapala, Arto & Lehtinen, Markku** / toim. 2000, *Elämys, taide, totuus - Kirjoituksia fenomenologisesta estetiikasta* / Helsinki: yliopistopaino 2000 /

- **von Bonsdorff, Pauline** / Mikel Dufrennen teoria tunteiden apriorisuudesta /
- **Seppä, Anita** / Jean-Paul Sartren kuvitteluteoria ja varhainen estetiikka /

Järvilehto, Timo / 1994, *Ihminen ja ihmisen ympäristö - Systemisen psykologian perusteet* / Prometheus-sarja. Oulu: Kirjapaino Oy Kaleva 1994 /

Järvilehto, Timo / 1987, *Missä sielu sijaitsee? Psykkisen toiminnan hermostollinen perusta* / Prometheus-sarja. Jyväskylä: Gummerus 1987 /

Seppänen, Janne / 2001, *Valokuvaa ei ole* / Kuvista Sanoin 5. Suomen valokuvataiteen museon julkaisu 15 / Kustannusosakeyhtiö Musta Taide 5/2001 / Hämeenlinna: Karisto Oy 2001 /

Kirjallisuusluettelo:

Dewey, John / 1934, *Art as Experience*, First Perigee printing: 1980, Perigee trade paperback edition / August 2005, USA /

Donald, Merlin / 2006 *The Artful Mind -Cognitive Science and the Riddle of Human Creativity* / Edited by Mark Turner / Oxford University Press 2006 / <http://psyc.queensu.ca/faculty/donald/sel-pubs.html> /

Gadamer, Hans-Georg / Hermeneutiikka, Ymmärtäminen tieteissä ja filosofassa / Valikoinut ja suomentanut Ismo Nikander / Tampere: Vastapaino 2004 / Saksankieliset alkuperäisartikkelit sisältyvät teoksiin: *Hans-Georg Gadamer Gesammelte Werke*, osat 2 ja 4, Tübingen 1986, 1987 /

Lefebvre, Henri / 1974, 1984 *The Production of Space* / Translation Donald Nichols-Smith 1991 / Blacwell Publishers Ltd Oxford UK & Cambridge USA 1997 / Translation of: *La production de l'espace.* /

Salo, Merja / 2000 *Imageware - kuvajournalismi mediafuusiossa* / Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 59 / Jyväskylä : 2000 /

Tiede-lehti 12/2009 / Viidet aivot viisi ikää

Nautin kanssasi keväästä. Suuri valkoinen on väistynyt unistamme ja on lupa hengähtää. Hangella tahra on silmiinpistävä. Pian syntyvät värikirjot sekoittuvat tulvaksi. Luottamus jatkuvuuteen on lujemmalla alustalla ennen seuraavia hankia. Sitten on taas ponnisteltava, jotta pysyy pinnalla.

*Toivon matkallesi varjeluksen havinan
rakkaudella, Äiti*

Kuvaindeksi:

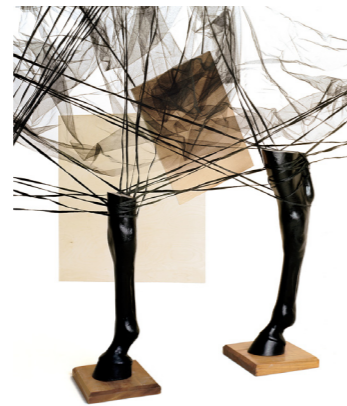
1. Keltainen
2. Valkoinen
3. Asetelma#1
4. Oranssi
5. Asetelma#3

1.

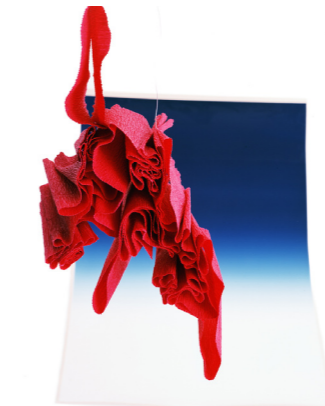

6. Punainen ja sininen
7. Asetelma#4
8. Punainen
9. Asetelma#2
10. Vihreä

6.

2. 3.

7. 8.

4. 5.

9. 10.

©Ida Nisonen

©Ida Nisonen